

Класний керівник. Зміст, форма і структура плану виховної роботи

При плануванні виховної діяльності класний керівник поряд із визначенням цілей, форм і способів виховання учнів намагається знайти оптимальний варіант змісту, форми та структури створюваного документа - плану роботи на навчальний рік чи півріччя

Вибір того чи іншого варіанта плану багато в чому залежить від теоретичних уявлень учителя про сутність, закономірності й роль виховання в розвитку особистості дитини, від сформованих у педагогічному колективі школи традицій планування й організації виховної діяльності, від особистого педагогічного досвіду класного наставника.

Ключові слова: виховна робота, пріоритетні напрями, класний керівник, аналіз виховного процесу, цілі та задачі виховання, класний колектив.

Структура публікації:

1. Аналіз виховної роботи за минулий навчальний рік.
 - 1.1. Зразок програми аналізу виховного процесу у класі.
2. Цілі та задачі виховної діяльності.
3. Основні напрями та справи класної спільноти.
4. Індивідуальна роботи з учнями.

Щороку вчитель планує виховну роботу і щороку він міркує про правильність вибору змісту, форми та структури свого плану. Виходячи із пропонованих вимог до плану роботи класного керівника, можна рекомендувати скласти цей документ із шести розділів:

1. Аналіз виховної роботи за минулий рік.
2. Цілі й задачі виховної діяльності.
3. Основні напрями та справи класного співтовариства.
4. Індивідуальна робота з учнями.
5. Робота з батьками.
6. Вивчення стану й ефективності виховного процесу у класі.

Яку інформацію містить кожний з названих розділів? Як краще систематизувати й оформити свої уявлення про майбутню діяльність у класі? На ці й інші запитання читач може знайти відповіді в цій главі.

Перший розділ плану традиційно називається «**Аналіз виховної роботи за минулий навчальний рік**». Без аналізу пережитого досвіду спільної діяльності та спілкування, визначення досягнень і з'ясування слабких місць виховного процесу у класі, без розуміння соціальних процесів, що йдуть у класному співтоваристві, й виявлення тенденцій особистісного розвитку учнів неможливо правильно намітити цільові орієнтири, визначити пріоритетні напрями виховної

діяльності на майбутній навчальний рік, вибрати оптимальні форми, методи та прийоми побудови виховної роботи.

Нерідко класний керівник випробовує ускладнення у складанні даного розділу плану, тому пропонуємо один з варіантів програми аналізу виховної роботи у класі. Ця програма рекомендується насамперед класному керівнику-початківцю, оскільки в ній є підказки про те, що може бути предметом аналізу. На наступних етапах професійного росту, коли в педагога складеться своя оригінальна система виховної роботи у класі та визначаться науково-методичні принципи здійснення педагогічного аналізу цієї роботи, потреба в цій програмі відпаде, тому що класний керівник буде аналізувати стан і результати виховного процесу у відповідності зі своєю авторською концепцією. А поки можна скористатись варіантом, який ми публікуємо.

Зразок програми аналізу виховного процесу у класі

1. Аналіз ефективності цілепокладання та планування виховного процесу у класі торік.

- 1.1. Результати рішення виховних задач минулого року, доцільність їх постановки, дієвість ідей, що висувались при плануванні.
- 1.2. Правильність вибору основних напрямів, змісту, форм і методів роботи, засобів педагогічного впливу, прийомів включення учнів у діяльність і спілкування.

2. Аналіз розвитку учнів класу.

- 2.1. Вихованість учнів, їх морально-естетичний, інтелектуальний і фізичний розвиток (вказати, які фактори вплинули на це в більшій мірі).
- 2.2. Розвиненість пізнавальних інтересів і творчих здібностей, що виявляються учнями в інтелектуальному, художньо-естетичному, трудовому й інших видах діяльності.
- 2.3. Рівень знань, умінь і навичок учнів класу, їх успішність (бажано порівняти з результатами попередніх років).
- 2.4. Зміни в мотиваційно-потребнісній сфері (динаміка навчальних мотивів, мотивів участі в тих чи інших видах життєдіяльності класу, школи, прояви «нових» потреб школярів тощо).
- 2.5. Сформованість в учнів потреби займатися самовихованням.
- 2.6. Зміни в соціокультурному розвитку учнів (розвиток культури спілкування, правової культури, інтелектуальної й інформаційної культури, художньої, екологічної, фізичної культури, культури сімейних відносин, економічної культури та культури праці, адаптованість до сучасного життя, розвиток самостійності, уміння благотворно впливати на соціум, а в підсумку - розвиток культури життєвого самовизначення).
- 2.7. Успіхи й досягнення учнів класу, ріст особистісних досягнень, найбільш яскраві прояви індивідуальних особливостей учнів класу.
- 2.8. Групи ризику учнів (їх індивідуальні провідні особливості, потреби, мотиви вчинків; вплив на них найближчого соціального оточення; найбільш діючі прийоми роботи з ними; задачі виховання й корекції поведінки цих учнів; прогноз подальшої соціалізації цих учнів).

3. Аналіз динаміки соціальної ситуації розвитку учнів.

3.1. Особливості відносин учнів класу з оточуючим їх соціумом, найбільш помітні зміни в цих відносинах, що відбулися за минулий навчальний рік. Які фактори (умови) особливо вплинули на ці зміни?

3.2. Основні ціннісні орієнтації учнів класу, особливості ставлення учнів класу до людей, до праці, навчання, школи, класу тощо.

3.3. Зміни кола найбільш значущих людей (референтного оточення) учнів класу. Хто для них є (стає) найбільш значущим? Яка статистика впливу найближчого соціального оточення (батьків, однолітків), занять у гуртках, секціях та інших об'єднаннях на процес і результат соціалізації школярів?

3.4. Хто і що впливає в більшій мірі на розвиток особистості учнів, на формування їхніх особистісних якостей, творчих (емоційних, інтелектуальних, фізичних, організаторських і т. д.) талантів і здібностей?

3.5. Яку роль у соціальному розвитку школярів відіграє класне співтовариство?

4. Аналіз розвитку колективу класу.

4.1. Соціально-психологічна атмосфера у класі. Які фактори (люди, умови) впливають на формування цієї атмосфери? Особливості морально-психологічної атмосфери у класі: характер взаємин учнів (тактовність, увічливість, увага й повага один до одного, взаємини хлопчиків і дівчаток, доброзичливість, колективізм, відносини взаємної відповідальності, піклування тощо); переважне ставлення учнів до вчителів і школи, домінуюче емоційне налаштування учнів класу, особливості спілкування у класному колективі.

4.2. Соціометрична, рольова й комунікативна структура класу, рівень розвитку колективних взаємин і колективної творчої діяльності в ньому, ступінь включеності учнів у життєдіяльність класу, у процес планування, організації й аналізу спільної діяльності.

4.3. Розвиток громадської активності учнів (їх ініціативність, творчість, організованість, самостійність, участь у самоврядуванні класу).

4.4. Зміни складу класу, що відбулися протягом року, індивідуальні особливості «нових» учнів, їх адаптація й інтеграція у класний колектив.

4.5. Особливості громадської думки класу та її вплив на інтереси та поведінку учнів. Хто (що) впливає на громадську думку класу?

5. Аналіз організації виховного процесу у класі й ефективності виховної роботи класного керівника.

5.1. Що зі змісту виховних заходів було прийнято учнями найбільш охоче? В яких справах вони брали участь з найбільшим задоволенням? В яких виявили себе активними організаторами? А до яких залишились байдужими? В яких пасивними? Чому?

5.2. Наскільки вдалою була послідовність класних заходів у минулому навчальному році?

5.3. Яка діяльність позитивно впливала на формування свідомої дисципліни та відповідального ставлення до навчання та праці?

5.4. Які спільні справи, проведені в минулому році, сприяли згуртуванню класного колективу?

5.5. Які методи виховного впливу, форми роботи та засоби педагогічного впливу найбільш позитивно вплинули на розвиток учнів?

6. Аналіз участі учнів класу в життєдіяльності школи.

6.1. Основні мотиви участі учнів класу у шкільних заходах, ступінь їх зацікавленості та залучення в життєдіяльність школи, активність і результативність (для розвитку особистості та забезпечення життєдіяльності школи) участі членів класного колективу у шкільних справах.

6.2. Участь учнів класу у шкільному самоврядуванні, організаторській діяльності, роботі шкільних гуртків, секцій, клубів та інших об'єднань; вплив цієї діяльності на виховання й розвиток особистості учнів.

7. Аналіз педагогічної взаємодії з родинами учнів класу та батьківським активом.

7.1. Частота та характер контактів з родинами учнів.

7.2. Зміна ставлення батьків до школи за навчальний рік.

7.3. Вплив батьків учнів на виховну діяльність класу (у формулюванні соціального замовлення, пред'явленні вимог до змісту й організації педагогічного процесу, у плануванні й організації класних справ і заходів).

7.4. Результативність педагогічної освіти батьків та інформування їх про хід і результати навчально-виховного процесу у класі (у залежності від змісту й форм, які застосовувались для цього).

7.5. Результативність організації батьківських зборів у класі.

7.6. Ефективність індивідуальної роботи з батьками.

7.7. Особливості взаємодії з батьківським активом (батьківським комітетом школи, радою батьків класу).

7.8. Результати педагогічних спостережень за вихованням у родинах учнів класу, участь батьків у підготовці дітей до сімейного життя.

7.9. Взаємодія з «проблемними» родинами, що вимагають особливої уваги педагогів школи.

8. Аналіз організації педагогічної взаємодії дорослих, працюючих з учнями класу.

8.1. З ким з педагогічних, медичних, соціальних працівників і представників інших сфер здійснювався виховний вплив?

8.2. Хто з дорослих, працюючих з учнями класу, значно впливає на виховання й розвиток особистості учнів?

8.3. Якою мірою класному керівнику вдалось організувати взаємодію педагогів, які навчають і виховують учнів класу?

8.4. Які методи педагогічної взаємодії дорослих були найбільш ефективними?

9. Висновки:

- про удачі та знахідки, про накопичений позитивний досвід;
- про негативні моменти в організації життя класу й вихованні учнів;
- про нереалізовані можливості та невикористані резерви;
- про перспективні цілі та першочергові задачі на найближче майбутнє.

10. Додаток може містити таке:

10.1. Результати підсумкових діагностичних досліджень, анкетувань, опитувань тощо.

10.2. Відомості про проведення й результати окремих заходів, акцій чи окремих періодів життя класного колективу.

«Цілі та задачі виховної діяльності» - так називається другий розділ плану роботи класного керівника. У ньому знаходять висвітлення цільові орієнтири виховної діяльності педагога.

Виховання без мети не буває, тому що сутнісними характеристиками цього процесу є доцільність досягнення мети, цілеспрямованість. Класний керівник повинен про це пам'ятати та приділяти більш пильну увагу цілепокладанню. Під **метою** прийнято розуміти передбачений у думках, очікуваний результат здійснюваної діяльності. У теорії та практиці виховання розрізняють три основних види мети:

1) **ідеальна** - це певний ідеал, до якого прагне суспільство, школа, педагог;

2) **результатна** - це прогнозований результат, часто виражений у бажаному образі учня (випускника) та спланований для досягнення за певний проміжок часу;

3) **процесуальна** - це проєктований стан виховного процесу, найбільш оптимальний для формування бажаних якостей учня.

У процесі діяльності з цілепокладання класного керівника кожна з названих цілей наповнюється конкретним змістом, обумовленим педагогічним кредо вихователя, цільовими настановами та ціннісними орієнтаціями освітньої установи, особливостями учнівського колективу класу та специфікою умов його життєдіяльності.

Як ідеальну мету більшість педагогів вибирає виховання всебічно та гармонійно розвиненої особистості. Однак варто зауважити, що в останнє десятиліття нерідко в середовищі наукових і практичних працівників з'являються заклики відмовитись від такої мети-ідеалу у зв'язку з неможливістю її досягнення в нинішніх соціально-економічних умовах. Відмовляючись від даної мети, ці дослідники та практики поки не зуміли запропонувати інший ідеал, до якого могли би спрямувати свої устремління педагоги, учні, батьки, громадські організації. На наш погляд, людське суспільство не може успішно будувати свою життєдіяльність і розвиватись без уявлень про ідеал. У його важливості та необхідності переконують рядки вірша відомого німецького філософа Фрідріха Ніцше.

Идеал

Тем идеал священен и велик,
Что мы достичь его вершин не в силах,
Но юноша, и дева, и старик
Перестают томиться им... в могилах.

Как радуга, сияет идеал...
Мы знаем все, что радуга - виденье,
Но идеал так мощно б не блистал,
Когда б свои мы поняли стремленья...

Он навсегда б, как метеор, угас,
Когда б мы все пришли к его вершине...
И вера в жизнь и свет исчезла в нас,
И мы все умерли б, тоскуя о святыне.

Ми вважаємо, що в даний час не можна відмовлятися від орієнтації на всебічний і гармонійний розвиток особистості. Без прагнення до такого ідеалу неможливо побудувати високорозвинене гуманне й демократичне суспільство.

У виборі **результатної мети** класні керівники спираються на підсумки індивідуальної й колективної аналітичної діяльності та спроектовані образи учня та класу. При розробці результатної мети необхідно дотримуватись вимог, запропонованих для цільових орієнтирів виховної діяльності. Вони повинні бути:

- 1) спрямовані на розвиток особистості дитини, формування її інтелектуального, морального, комунікативного, естетичного й фізичного потенціалу, оволодіння учнів цілісною системою знань про навколишній світ, практичними вміннями та навичками, способами творчої діяльності, прийомами та методами самопізнання й саморозвитку, ціннісним ставленням до себе й оточуючої соціальної та природної дійсності;
- 2) сполученими з інтересами та ціннісними установками членів класного співтовариства, урахувати соціальне замовлення держави й суспільства, відповідати особливостям колективу класу й умовам його життєдіяльності;
- 3) забезпечені необхідними ресурсами для їх реалізації;
- 4) конкретними, чітко та ясно сформульованими;
- 5) важкими, але реально досяжними;
- 6) гнучкими, тобто мати здатність до коректування;
- 7) діагностичними.

У плані роботи класного керівника поряд із результатною метою формулюються задачі, які можна розглядати як підцілі або як складові компоненти мети. При декомпозиції мети, тобто при її розподілі на складові, треба визначити такі задачі виховної діяльності, рішення яких дозволило б досягти поставленої мети. Наприклад, один із класних керівників як головний орієнтир виховної системи вибрав мету - формування творчої особистості учня, який володіє інтелектуальною, етичною та педагогічною культурою. А для її реалізації педагог визначив такі задачі:

- а) створити необхідні умови для прояву творчої індивідуальності кожного учня;
- б) сприяти формуванню основ культури спілкування та побудови міжособистісних стосунків;
- в) розвивати пізнавальну активність учнів;
- г) сприяти формуванню моральної позиції школярів.

Процесуальні цілі нерозривно пов'язані з результатними, тому що вони передбачають зміни у виховному процесі, які забезпечують досягнення вихованцями бажаного образу учня (випускника). У плані роботи класних керівників зустрічаються цілі та задачі цього виду, наприклад, сформульовані в такий спосіб:

- використовувати виховні можливості народних свят й обрядів для прилучення учнів до цінностей національної культури;
- увести в навчальний розклад уроки спілкування та розвитку комунікативної культури учнів;
- сприяти підвищенню ролі учнівського самоврядування у плануванні, організації й аналізі життєдіяльності у класі;
- забезпечити участь батьків у підготовці та проведенні ключових виховних справ у класі тощо.

«Основні напрями та справи класної спільноти» - так можна назвати третій розділ плану роботи класного керівника. Відповідно до результатів, отриманих у процесі аналітичної діяльності та відбитих у першому розділі плану, і виходячи зі сформульованих цілей і задач виховної роботи, педагог намагається визначити провідні напрями, форми та способи організації життєдіяльності класного колективу. Доброю підмогою в їх виборі є сформований учителем образ класу, його модельні уявлення про побудову діяльності, спілкування й відносин у класній спільноті.

Сукупність форм і способів життєдіяльності класу не повинна являти собою набір випадково відібраних і не пов'язаних одна з одною справ. Щоби підбір справ мав насправді системний і науково обґрунтований характер, класний керівник повинен при плануванні спиратись на теоретичні та технологічні розробки проблем виховання учнів. До речі, від цього будуть залежати структура та форма даного розділу плану. Назвемо деякі наукові розробки та запропонуємо відповідні їм варіанти підготовки й оформлення цього розділу плану.

Професор М. Таланчук обґрунтував доцільність використання системно-рольового підходу у виховній роботі з учнями. Він виходить із того, що процес формування особистості відбувається завдяки спадкуванню та підвищенню людиною соціальних цінностей. На думку професора, соціальні цінності - це істини життя, здобуті досвідом попередніх поколінь та існуючі у вигляді знань, ідеалів, норм поведінки та стосунків між людьми. Спадкування соціальних цінностей можливе тільки тоді, коли людина входить в якесь співтовариство людей і виконує в ньому визначені соціальні ролі. М. Таланчук називає основні соціуми та відповідні їм соціальні ролі:

- родина (ролі - сина-дочки, подружжя, батьківсько-материнська);
- трудовий (навчальний) колектив (ролі - професійно-трудова, економічна, організаторсько-самоврядівна, комунікативна, педагогічна);

- суспільство (ролі - патріотична, національно-інтернаціональна, політична, правова, моральна, екологічна);
- світ (інтерсоціальні ролі особистості);
- Я-сфера (ролі - матеріально-споживча, духовно-споживча, суб'єкт навчання, суб'єкт самовиховання, суб'єкт творчості, психосаморегулятивна, ціле стверджуюча).

Якщо класний керівник вирішує будувати свою виховну діяльність на основі системно-рольового підходу, то може вибрати таку форму планування справ у класі (запропоновано В. Кабушем):

Тематичні програми	Вересень			
	Перший тиждень	Другий тиждень	Третій тиждень	Четвертий тиждень...
«Я і суспільство»				
«Я і природа»				
«Я і моя школа»				
«Я і моя родина»				
«Я і моє «я»				

Відомий учений О. Газман уважав, що «діяльність, спілкування та буття дитини є тими сферами та тими основними засобами, окультурюючи які, вихователь здійснює фізичне, моральне виховання, сприяє розвитку здібностей». Механізм виховання, на його думку, полягає в підтримці педагогом дитини у вирішенні її проблем зміцнення здоров'я, формування моральності, розвитку здібностей; у створенні умов для життєвого самовизначення школярів. Для більш цілеспрямованої роботи з підтримки процесів самопізнання та самобудування особистості дитини О. Газман і його колеги запропонували педагогам розробляти цільові програми «Навчання», «Спілкування», «Дозвілля», «Спосіб життя», «Здоров'я». У цьому випадку третій розділ плану роботи класного керівника може виглядати в такий спосіб:

Цільова програма	Жовтень			
	Перший тиждень	Другий тиждень	Третій тиждень	Четвертий тиждень...
«Навчання»				
«Спілкування»				
«Дозвілля»				

«Спосіб життя»				
«Здоров'я»				

Доктор педагогічних наук В. Караковський вважає, що загальнолюдські цінності є основами цілісного навчально-виховного процесу. Він пропонує вихователям спрямувати свої зусилля на створення умов для освоєння учнями таких цінностей, як земля, Батьківщина, родина, праця, знання, культура, світ, людина. А отже, виховні справи у плані роботи класного керівника доцільно об'єднати в такі розділи:

Загальнолюдська цінність	Листопад			
	Перший тиждень	Другий тиждень	Третій тиждень	Четвертий тиждень...
Земля				
Батьківщина				
Родина				
Праця				
Знання				
Культура				
Світ				
Людина				

Будучи прихильниками використання діяльнісного підходу у вихованні учнів, Л. Маленкова та Н. Щуркова звертають увагу на те, що для успішного протікання процесу формування особистості дитини необхідне «включення» школярів у різні види діяльності, такі, як пізнавальна, ціннісно-орієнтаційна, трудова, художньо-творча, фізкультурно-оздоровча, комунікативна, ігрова. У даному випадку класний керівник може вибрати форму плану, в якій спроектує участь учнів у перерахованих видах діяльності.

Вид діяльності	Грудень			
	Перший тиждень	Другий тиждень	Третій тиждень	Четвертий тиждень...
Пізнавальна				
Ціннісно-орієнтаційна				
Трудова				

Художньо-творча				
Фізкультурно-оздоровча				
Комунікативна				
Ігрова				

Багато класних керівників розділяють точку зору відомого філософа М. Кагана про те, що особистість визначається не своїм характером, темпераментом, фізичними якостями тощо, а тим:

- 1) що та як вона знає;
- 2) що та як вона цінує;
- 3) що та як вона творить;
- 4) із ким та як вона спілкується;
- 5) які її художні потреби та як вона їх задовольняє.

Виходячи з нього, структуру особистості можна представити як цілісну сукупність п'яти взаємозалежних потенціалів: пізнавального, ціннісного (морального), комунікативного, естетичного й фізичного. Тому педагоги у планах виховної роботи систематизують плановані виховні справи та заходи щодо напрямів, пов'язаних із розвитком перерахованих потенціалів.

Потенціал особистості	Вересень				
	1-4	5-11	12-18	19-25	26-30
Пізнавальний					
Ціннісний					
Комунікативний					
Естетичний					
Фізичний					

Нерідко класні керівники розподіляють заплановані справи відповідно до висунутого у процесі цілепокладання задач виховної діяльності. У цьому випадку даний розділ плану оформляється в такий спосіб:

Потенціал особистості	Жовтень				
	1-7	8-14	15-18	19-25	26-31
1.					

2.					
3.					
4.					
5.					

При плануванні виховної роботи класний керівник повинен передбачити участь своїх вихованців у різних справах загальношкільного та класного колективу, але в той же час вибрати в якості пріоритетного (системоутворюючого) той вид діяльності, що може найбільш істотний вплинути на розвиток особистості учнів і формування неповторної індивідуальності («особи») класного колективу. При виборі форм і способів класний наставник віддає перевагу тим справам, які пропонувались учнями та батьками в ході колективного планування життєдіяльності класу. Ці справи, як правило, у більшій мірі відповідають інтересам і потребам учнів і в більшому ступені впливають на процес їхнього розвитку. І ще один важливий момент - це правильне визначення строків здійснення намічених справ і відповідальних за їх підготовку та проведення. Оптимальний розподіл часу та сил членів класного співтовариства дозволить підвищити ефективність виховної діяльності.

«Індивідуальна робота з учнями» - так варто назвати четвертий розділ плану виховної діяльності. Його наявність у плані пов'язана з турботою класного керівника про створення у класі доброзичливого середовища для формування особистості кожної дитини, з педагогічним проектуванням і забезпеченням індивідуальної траєкторії розвитку учнів, з пошуком найбільш ефективних прийомів і методів виховного впливу на кожного вихованця.

Кожний учень має потребу в увазі класного керівника. Один учень надто довго «затримався» на якійсь роботі та виконує її без колишнього ентузіазму, тому що вже «виріс» із неї. Інший намагається розв'язністю виразити свою самостійність, тому що не знає, як можна виявити її інакше. Третій нерішучий, коли йому доводиться щось організовувати у класному колективі. Четвертий любить багато обіцяти, не усвідомлюючи своїх можливостей і сильно переоцінюючи їх, а потім, не справившись зі справою, шукає всілякі доводи й виправдання.

Індивідуальність є ключовим поняттям у складанні даного розділу плану. Під **індивідуальністю** прийнято розуміти неповторну своєрідність людини, унікальне сполучення в ній одиничних, особливих і загальних рис, що відрізняють її від інших індивідів. Однак навряд чи одне визначення поняття допоможе класному керівнику знайти оптимальні шляхи та способи педагогічного зіткнення з індивідуальністю кожного вихованця. У цьому зв'язку доцільно скористатися запропонованою професором С. Поляковим типологією індивідуальностей учнів.

Порада вченого. Першу класифікацію індивідуальностей С. Поляков будує на підставі схильностей учнів до розвитку в тій чи іншій особистісній сфері:

- 1) школярі з домінуючими інтересами в інтелектуальній сфері;
- 2) школярі, які орієнтуються на художню сферу;
- 3) вихованці, яких приваблює сфера практичних задач і дій;
- 4) вихованці з домінуючими інтересами у сфері відносин людей.

Його друга класифікація спрямована на установлення взаємозв'язку між формами діяльності та спілкування учня, з одного боку, та процесом розвитку його індивідуальності - з іншого. Називаються такі форми, як:

- а) схильність до індивідуальної діяльності;
- б) схильність до спільної, групової, колективної діяльності;
- в) пріоритетність міжособистісного спілкування;
- г) акцентування на груповому спілкуванні;
- д) схильність до ситуацій публічності - дій, виступів перед «масами».

У третій класифікації індивідуальність розглядається з точки зору рішення специфічних виховних задач при різному ставленні школярів до себе, своїх проблем, можливостей їх вирішення:

- школярі, яким достатньо підтвердження їхньої думки про себе та свої дії;
- вихованці, яким необхідна підтримка в їхньому прагненні щось зрозуміти та змінити в собі;
- школярі, яким потрібна активна участь педагога в їхньому ставленні до себе, така, як формування, створення нового розуміння себе й активне підштовхування до відповідної самореалізації;
- вихованці, яким потрібно досить тверде управління їхніми діями й енергійне стимулювання їхньої спрямованості на себе.

Використовуючи у своїй діяльності наукові розробки професора С. Полякова, класний керівник має можливість більш осмислено й точно підібрати та включити у план педагогічні засоби, спрямовані на розвиток особистості кожного учня та формування його неповторної індивідуальності. Через багатоаспектності та складності індивідуальної роботи з учнями класний наставник має право скористатись допомогою шкільного психолога, соціального педагога, медичного працівника й інших членів педагогічного колективу. А отже, у плані виховної роботи можуть з'явитись пункти про участь у справах класу різних працівників навчального закладу.

До основних напрямів індивідуальної роботи класного керівника з учнями варто віднести:

- вивчення індивідуальних особливостей учнів, специфіки умов і процесу їхнього розвитку;
- установлення міжособистісних контактів з кожною дитиною;
- створення умов у класному колективі для прояву й розвитку реальних і потенційних можливостей учнів, реалізації соціально вартісних та особистісно значущих інтересів і потреб школярів;
- надання індивідуальної допомоги учням, які мають ускладнення в адаптації до життєдіяльності класу, стосунках з учителями й іншими членами шкільного співтовариства, виконанні норм і правил поведінки в навчальному закладі й за його межами;
- взаємодія з батьками, адміністрацією, соціально-психологічною й іншими службами освітньої установи з метою проектування індивідуальної траєкторії розвитку учнів,

педагогічної підтримки суспільно-корисних ініціатив школярів, корекції відхилень в інтелектуальному, моральному та фізичному становленні їхньої особистості;

- сприяння вихованцям у діяльності із самопізнання, самовизначення та саморозвитку;
- діагностика результатів навчання, виховання й розвитку кожного учня, урахування їхніх особистісних досягнень.

Існує велика кількість форм і способів індивідуальної роботи з учнями. При складанні плану класний керівник може включити до нього такі педагогічні засоби, як прийоми та методи психолого-педагогічної діагностики, вивчення матеріалів медичного та психологічного обстеження школярів, складання індивідуальних характеристик вихованців, оформлення карти захоплень та інтересів школярів і батьків, ведення щоденника або окремих листків особистісних досягнень учнів, спільне визначення з вихованцем і його батьками перспектив і зони найближчого розвитку, індивідуальні консультації та бесіди, педагогічний консилиум, створення ситуації успіху й вибору, розробка та здійснення програми корекційної діяльності, проведення занять гуртка «Пізнай себе» тощо.